

“Poznavanje Tijela” u transkulturalnim odnosima: Krićka analiza misionarskog partnerstva u Jugoistoćnoj Europi

Ksenija Magda

Teološki fakultet “Matija Vlačić Ilirik”, Zagreb
ksenija.magda@evtos.hr

Melody J. Wachsmuth

Visoko evandeosko teološko učilište, Osijek
mjwachsmuth@yahoo.com

UDK 2-76

Izvorni znanstveni ćlanak

Primljeno: 2, 2014.

Prihvaćeno: 4, 2014.

Sažetak

Misionarski rad u 21. stoljeću prepoznat je kao rad “od svuda prema bilo kuda” i sve je više usmjeren na koncepte misionarskih partnerstava i međuo-visnosti. Međutim, isuviše često misionarska partnerstva u Jugoistoćnoj Europi ostaju ukopana u pričama o disfunkcionalnim odnosima. Jesu li snaga i utjecaj globalne Crkve koja sudjeluje u izvršenju Božjeg nauma u neposrednoj vezi sa našom sposobnošću da funkcioniramo zajedno preko granica naše etničke pripadnosti, tradicije i društveno-ekonomskog statusa? Ako je tome tako, kako onda domaći i strani kršćani mogu nadići ponavljajuće negativne obrasce svojih odnosa? Kako bi istražio neke od temeljnih pretpostavki koje proizlaze iz prethodnog pitanja, ovaj ćlanak će prvo razmotriti misiološko štivo Prve poslanice Korinćanima 11,17-34. Drugo, ovaj ćlanak će ponuditi krićku analizu odabranog hrvatskog slućajaja koji svjedoći o primjeru jednog uspješnog prošlog partnerstva između domaćih i zapadnih misionara, usmjeravajući se na tri relevantna koncepta koji iz njega proizlaze: organski timovi, ekonomske paradigme, te temelji istinske snage misionarstva. Na poslijetku, uzimajući u obzir Pavlove upute i ključna pitanja koja proizlaze iz odabrane studije slućajaja, ćlanak će predložiti misiološke implikacije za buduće trans-kulturalne odnose u Jugoistoćnoj Europi.

Ključne rijeći: Božji naum, globalna Crkva, Kristovo tijelo, misionar, misionarsko partnerstvo

Uvod

U ovim vremenima globalne razmjene, sve važnije uloge tehnologije i stalnih migracija, misionarstvo biva prepoznato kao djelovanje “od svuda, prema bilo kamo”, kao i rad “svakoga za bilo koga”. Opisujući ovaj fenomen, Bill Dyrness razumije misije kao “višesmjernu mnogostrukku međusobnu razmjenu utjecaja, učenja i raspoloživih resursa, a ne samo razmjenu između dva zadana odredišta” (Borthwick, 2012, 39). U takvim vremenima, misionarsko djelovanje u 21. stoljeću sve više je usmjereno na “misionarska partnerstva”, “međuovisnost” te sve više na kratkoročne misionarske projekte, bilo to dobro ili loše. Ova promjena paradigme ne predstavlja nov misiološki koncept. No praktično misionarstvo često se suočava s problemom držanja koraka s realnošću današnjice i novim načinima poimanja transkulturalnih partnerstava, iako često ostaje ukopano u pričama o disfunkcionalnim odnosima.

Da netko upita kršćanskog djelatnika iz jedne od zemalja Jugoistočne Europe što misli o misionarima, primjerice, iz zapadnih zemalja, vjerojatno bi kao odgovor dobio jednu od verzija procjene Davora Peterlina predstavljenih u njegovu članku “Pogrešno misionarstvo”: suviše često se dešava da zapadni misionari predstavljaju “više odgovornost no resurs” (1995, 165). Zapravo nije neobično čuti mišljenje kršćana iz Jugoistočne Europe kako bi možda najbolji način da zapadni misionari sudjeluju u izvršenju Božjeg plana bio da pružaju financijsku podršku lokalnim kršćanima, a pri tom ostaju u svojoj zemlji. U svojoj knjizi *Western Christians in Global Mission: What's the Role of the North American Church?* (Zapadni kršćani u globalnoj misiji: Uloga sjevernoameričke crkve) Paul Borthwick smatra da je takav stav štetan, posebice za zapadne kršćane, jer “jasno upućuje na već sveprisutni materijalistički stav da Bog više želi naše novce no naše živote” (2012, 154). S druge strane, misionari sve više bivaju obeshrabreni u radu s domaćim kršćanima koji postupno odustaju od svake suradnje kako bi sami započeli svoje nezavisne projekte. Stoga se često razočarani vraćaju u svoje zemlje, što dovodi do negativno obojenih sjećanja, ostavljajući nezdrav i štetan trag na postojećim partnerskim odnosima.

Razmišljati o misionarskim partnerskim odnosima isključivo u kontekstu izvora financijskih sredstava, ugovornih sporazuma ili pojedinačnih projekata nije u skladu s vizijom crkve kao složnog tijela koje otkriva Božji plan i sudjeluje u njegovu ostvarenju. Andrew Walls aludira na ideju globalnog kršćanstva što izražava “novu humanost” koja je moguća samo kroz Krista. On u ovom kritičnom povijesnom trenutku postavlja pitanje “hoće li crkva u svojoj raznolikosti biti u stanju pokazati svoje jedinstvo kroz interaktivno sudjelovanje svih kulturalno specifičnih segmenata, interaktivno sudjelovanje koje se očekuje od jednog funkcionalnog tijela” (2002, 81). Jesu li snaga i utjecaj globalne Crkve koja sudjeluje u izvršenju Božjeg nauma u neposrednoj vezi s našom sposobnošću da funkcioniramo zajedno preko granica naše etničke pripadnosti, tradicije i druš-

tveno-ekonomskog statusa? Ako je to tako, kako domaći i strani kršćani mogu nadići ponavljajuće negativne obrasce svojih odnosa?

Kako bi istražio neke od temeljnih pretpostavki koje proizlaze iz prethodnog pitanja, ovaj članak će prvo razmotriti misiološko štivo Prve poslanice Korinćanima 11,17-34 gdje Pavao kritizira odnos privilegiranih Korinćana prema siromašnim i onima u nepovoljnom položaju, što dovodi do zloupotrebe euharistije. Prema Pavlu, odsutnost "poznavanja tijela" i neosjetljivost za probleme siromašnih (kao i *vice versa*) predstavlja grijeh koji poništava duhovnu snagu simboličnog čina izvorno namijenjenog veličanju Božje slave. Potom će članak ponuditi kritičku analizu odabranog hrvatskog slučaja koji svjedoči o primjeru jednog uspješnog partnerstva domaćih i zapadnih misionara, usmjeravajući se posebice na tri relevantna koncepta koji iz njega proizlaze: *organski timovi*, *ekonomske paradigme te temelji istinske snage misionarstva*. Naposljetku, uzimajući u obzir Pavlove upute i ključna pitanja koja proizlaze iz odabrane studije slučaja, članak će predložiti misiološke implikacije budućih transkulturalnih odnosa u Jugoistočnoj Europi.

Egzegeza teksta Prve poslanice Korinćanima 11,17-34

μη διακρίνων τὸ σῶμα: O problemu "poznavanja tijela"

Biblijski tekst u Prvoj poslanici Korinćanima 11,17-34 koji daje temelj za našu studiju slučaja, nije tekst koji se odmah prepoznaje kao relevantan za kršćansku misiologiju. Tradicionalno se ovaj tekst koristi u kontekstu euharistije u lokalnoj crkvi s implikacijama na svetost življenja članova crkve. *Sitz im Leben* ovog teksta doduše doista jest euharistija u lokalnoj crkvi. Međutim, tema ove rasprave je više usmjerena na prepoznavanje pravog značenja tijela/crkve u sakramentu, no što se odnosi na odgovarajući kulturni pristup Gospodnjoj večeri.

Apostol Pavao ne raspravlja o pravilnom dijeljenju euharistije zaslužnim članovima, već zapravo zastupa sasvim drugačiji stav. Zaslužni članovi proglašavaju pravo značenje euharistije – jedinstvo Kristova tijela koje se ogleda u Crkvi. Oni koji sudjeluju u euharistiji trebaju prepoznati da "tijelo" ne predstavlja njihova osobna tijela, iako se ovaj tekst tradicionalno tumači na način kako Pavao daje uputu da oni koji pristupaju sakramentu trebaju biti bez grijeha. 'Jedno Kristovo tijelo' koje treba prepoznati u euharistiji jest Kristova Crkva kojoj je glava Krist (Poslanica Efežanima 4,16). Svi sudionici Gospodnje večere trebaju moći prepoznati to tijelo. Općenito uzevši, u Prvoj poslanici Korinćanima, tijelo Krista koristi se kao metafora za Crkvu. To se također odnosi na naš tekst i njegov neposredan kontekst (posebice 1 Kor 12, kao što je retorički dokazao Collins; Co-

llins 1999, 439). Kršćani pojedinci, bez obzira na spol, naciju ili društveni status (1 Kor 12,13 cf. Gal 3,28) imaju udio u Kristovu tijelu kao njegovi dijelovi. Kao dijelovi tijela oni ispunjavaju njegove pojedine funkcije s prvenstvenom svrhom da omoguće cjelovitom tijelu da živi i razvija se. Pavao upozorava da je pojava slabe, bolesne i umiruće crkve u neposrednoj vezi s nedovoljnim poznavanjem i razumijevanjem značenja Kristovog tijela (11,30).

Tri ključna elementa Pavlove rasprave zahtijevaju veću teološku pažnju u oblikovanju naše teze: Što Pavao misli pod pojmom "Kristova tijela" i kako dolazi do tvrdnje da Crkvu treba razumjeti kao Kristovo tijelo? Ovo se pitanje također nužno odnosi i na odnos koji Pavao prepoznaje između euharistije i Crkve. Drugo, što to znači 'poznati' i kako se to radi u Crkvi? Konačno, što se misli pod izrazom 'bolesna, slaba i spavajuća/mrtva'? Sve ovo naravno pretpostavlja detaljnu egzegezu koju ovdje ne možemo iznositi zbog manjka prostora. Naša je rasprava stoga usmjerena na četiri autora koji daju solidan pregled rečenih problema kroz različita denominacijska poimanja: Ekumenski komentar Poslanice Korinćanima Wolfganga Schragea i njegova detaljna studija na temu tijela Kristova; komentar F. Collinsa na Prvu poslanicu Korinćanima iz retoričke kritičke perspektive; komentar Barretta koji predstavlja tradicionalno protestantsko stajalište, te Komentar Gordona Feea na Prvu poslanicu Korinćanima.

Mora biti o Kristu

Odabrani tekst može se podijeliti na tri veća dijela koji se neposredno odnose na vodeća pitanja ove studije. Prvi dio teksta 11,17-22 možemo nazvati: Pavlovo viđenje problema euharistije kod Korinćana; drugi dio teksta 11,23-26 predstavlja podsjetnik Isusove tradicije izvođenja euharistije koja se suprotstavlja praksi Korinćana. Treći dio teksta, 11,27-34 navodi negativne implikacije za crkvu i njezin stav koji proizlazi iz pogrešnog razumijevanja euharistije, iz čega slijedi i pogrešno postupanje tijekom nje. Pavao misli da je problem toliko važan da odmah zahtijeva neodgodivu pažnju i ne može čekati (kao što je to slučaj s nekim drugim pitanjima) njegov osobni dolazak (11,34).

Pavao započinje s opisivanjem svoje frustracije zbog toga što se Gospodnja večera pretvorila u svojevrstne orgije. Bogati iskazuju svoj društveni status tako što javno jedu, povremeno se čak i opijajući, dok ostali siromašniji članovi ostaju gladni (11,21). Gospodnja večera jest dio zajedničkog obroka čiji je vrhunac slavljenje euharistije (Schrage, 1991, EKK I/I, Uvod; Fee, 1989, 541). Međutim bogati Korinćani koriste svoju priliku radi čega ih Pavao kritizira. Umjesto da se prisjećaju Gospodina i njegova potpuna predanja, oni sudjeluju u zajedništvu onih koji su 'manje' imućni (1,26). Okolnosti koje Pavao opisuje ne iznenađuju. Crkva u Korintu obuhvaćala je sve društvene slojeve, a bogati su se javno pokazivali. Imali su vremena i energije doći ranije jer nisu morali teško raditi i imali su hranu koju su donijeli sa sobom. Siromašni i robovi najprije su morali završiti

svoj posao, nisu imali vremena za spravljanje večere, te su dolazili gladni i iscrpljeni. Pavao postavlja očito pitanje kojeg se međutim nitko u Korintu nije sjetio: Što je svrha pokazivanja bogatstva koje nazivaju Gospodnja večera? Posramiti siromašne? Tvrdili su da pripadaju Kristu, no namjerno ili nenamjerno odijelili su se od onih koje je Bog pozvao i postavio ih pored njih, jednostavno zato što su bili siromašni i nisu ih mogli slijediti u iskazivanju obilja (11,22). U Korintu je to bio jedan od načina iskazivanja razjedinjenosti (1,12ff; 3,16ff; 5,6ff; 8,12; 10,14ff; 12,12ff; vidi također i Collins, 1999, 418-421) koji je iskrivio samu srž kršćanstva: Kristovu žrtvu. To je po Pavlu bilo fatalno za crkvu.

Kako bi ovu vezu pokazao jasno vidljivom, Pavao podsjeća Korinćane na Isusovu izvedbu euharistije. Kada Pavao priziva sjećanje na Isusovu posljednju večeru (naš drugi dio teksta), on inzistira na kristologiji kao jedinom pravom razlogu izvođenja sakramenta. Tekst prvenstveno naglašava Isusove riječi i to u prvom licu jednine. Isus uspostavlja euharistiju zato da bi *on* ostao upamćen u kruhu koji je *njegovo* tijelo i u vinu koje je *njegova* krv. Crkva koja se podsjeća na *njegovu* smrt okuplja se oko proslave euharistije zbog sjećanja na *njega* do *njegovog* ponovnog dolaska. Naglasak je toliko snažan da se smisao ne može izgubiti. Što više Pavao naglašava prvenstvo Krista u euharistiji, to se više otkriva problem Korinćana. U Korintu je Gospodnja večera bila stvar bogatih Korinćana, a zaključak je poražavajući za ljude koji su bili uvjereni, čak i oduševljeni svojom vlastitom pobožnošću: "Ne objeđujete Gospodnju večeru, zato što jedino što objeđujete jest vaš vlastiti obrok" (11,22).

Slijedi popis uputa korintskoj crkvi u čemu se sastoji pravilan pristup jer je dosadašnja praksa ugrozila opstanak crkve i već loše utjecala na njezin veliki dio. Treći dio našeg teksta je najduži. On donosi ozbiljnu poruku crkvi koja je podbacila u poznavanju Kristovog tijela. Korinćani bivaju upozoreni da ako uzimaju ono što se odnosi na Krista i pretvaraju u nešto što je samo za njih, postaju nedostojni Kristova tijela i stoga dostojni osude. Osuda je vidljiva u Korintu: Pavao tvrdi kako su mnogi među njima slabi, bolesni i uspavani (mrtvi) (11,30).

Crkva kao Kristovo tijelo

Započet ćemo raspravu o Pavlovom izlaganju u Prvoj poslanici Korinćanima 11,17-34 unatrag, što znači od posljedica vidljivih u crkvi. Njih Pavao neposredno povezuje s nedostojnim sudjelovanjem u euharistiji i problemima koji se odmah trebaju riješiti. Nema jedinstvenih mišljenja o tome što Pavao misli pod "slabi, bolesni, uspavani/mrtvi". Jesu li to tjelesna stanja (Barrett, 1968, 275; Fee 1989, 565)? Ili Pavao misli na niz neželjenih duhovnih stanja? Većina komentatora ostavlja rješenje otvorenim uslijed nedovoljno konkretnih informacija u tekstu. Međutim, nalazimo teološke razloge za metaforičko korištenje ovih izraza u kontekstu Pavlovog $\sigma\rho\rho\xi$ (*sarx*, tjelesnost). Radi se o teologiji kakvu iznosi u Poslanici Rimljanima 8, a možda već i u Poslanici Rimljanima 7,5 i dalje, no sva-

kako u Poslanici Galaćanima 5,16 i dalje.

Pavao tvrdi da su ljudi koji žive po 'tijelu' (duhovno) 'mrtvi'. Ovo stanje smrti očituje se kroz njihove putene želje da 'iskoriste priliku' - umjesto da puste da Božji duh uništi njihov smrtni *sarx* i u isto vrijeme uskrsne njihova inače 'smrtna' tijela (*soma*; Rim 8,11). Sve stoga što, kao što piše Dunn, "kada grijeh igra smrt kao posljednju priliku, Božji duh nadvladava" (Romans I: 1988, 445). Dunnova primjedba je potpuno futuristička, no vjerujem (kao i Calvin) da Pavao ne misli samo na buduće uskrsnuće, već na sposobnost zadobivanja života čak i u ovom smrtonosnom *sarx*. Kad se čita iz ove perspektive, cijela Prva poslanica Korinćanima nudi prikaz crkve kao zajednice koja okuplja mnoge 'bolesne' i 'umiruće'. Njihova slabost je vidljiva u njihovim smrtonosnim djelima: oni sebe postavljaju na prvo mjesto, uvode podjele, slijede svoje tjelesne želje, razmeću se i ometaju bogoštovlje. Kristov uskrsli život u njima nije vidljiv.

Stoga Pavao poziva Korinćane da sami sebe ispitaju i procijene prije no što bude prekasno, prije no što Bog bude sudio svijet na kraju povijesti. Pavlova teologija uvijek omogućuje rast i razvoj, čak i uskrsnuće 'mrtvih'. To se postiže u procjenjivanju Korinćana u svijetlu Gospodnje večere. Isusov život osobnog predavanja, na koji se prisjećamo pri euharistiji, jest Božja milostiva šansa za poboljšanje života – jer stalno postavlja kršćanina pred Isusovo savršeno božanstveno djelo. Tako je uvijek živo pitanje za svakoga: Služim li Kristovom cilju ili je moj život neprimjerena prezentacija samoga sebe što sramoti i ponižava druge koji su dio istog Kristovog tijela?

Pavlova $\sigma\alpha\rho\chi$ -teologija oslikava problem iz negativne perspektive, kako *ne* živjeti svoj kršćanski život. S druge strane, njegova $\sigma\omega\mu\alpha$ -teologija pokazuje iz pozitivne perspektive što se očekuje od kršćana. Božja djeca zapečaćena njegovim Duhom dolaze zajedno u Crkvu koja je Kristovo tijelo. Komentatorima nije u cijelosti jasno na koji je način Pavao došao do zaključka da bi Crkva trebala biti Kristovo tijelo. Međutim, mnogi aspekti euharistije navode na tu povezanost. Tako, primjerice, Barrett ukazuje na tijelo pashalnog janjeta koje se spominje u Pesahim x. 4 u vezi s Isusovim riječima tijekom euharistije (Barrett, 1968, 266) što se odnose na kruh: "Ovo je moje tijelo." Iz toga se može izvesti zaključak "on je predao sebe za njegove ljude, koji su podijelili plodove njegove muke kao što su podijelili obrok koji on pamti" (Barrett, 1968, 267). Barrett primjećuje da kada Pavao opisuje euharistiju, on se "zaustavlja na tijelu i suzdržava se identificirati vino i Isusovu krv" (Barrett, 1968, 271). No dok Barrett pojašnjava ovu kristologiju, vjerujem da Pavlov naglasak na *soma* omogućava pomak rasprave na ekleziologiju, kao što je Moffat primijetio: 'Razlog zašto on govori samo o Tijelu u retku 29 jest što on u tom trenutku uvodi slijedeći veoma sadržajan aspekt Tijela kako bi potaknuo jedinstveno zajedništvo koje su Korinćani tretirali tako fatalno nemarno' (Moffat, 1949, 171). Možemo se složiti s Barrettom da euharistija nije

bila zajednički prijateljski objed jednakih, već prikaz sudjelovanja u proslavljenom životu Isusa, što se očituje kroz Crkvu. Schrage dolazi do sličnog zaključka ispitujući Pavlovu sliku krštenja kao sudjelovanja i Kristovoj smrti u Poslanici Rimljanima 6 (Schrage, Abbild, 1980, 207-208). Ima nešto tajanstveno u činjenici da kroz vjeru u Krista, slugu u patnji, Bog dovodi ljude zajedno u Crkvi, jer kao takvi oni postaju djelotvorno uskrslo tijelo Krista u svijetu, pozvani da svojim postojanjem kao Crkva objave Krista.

Jedite kod kuće!

Korinćani pristupaju crkvi drugačije no što to čini Pavao, pokazujući da uskrsnuće njihovih 'smrtnih tijela' još nije daleko napredovalo. Oni teško mogu prepoznati koliko su u krivu. Očekivali su Božje pohvale zbog svoje karizmatičke prisutnosti. Nikad im nije palo na pamet da društvene nejednakosti imaju ikakve veze s njihovim uzvišenim slavljenjem Boga. No Pavao tvrdi upravo suprotno i odmah potiče na djelovanje. Njegove upute međutim vrijeđaju naša društveno osjetljiva očekivanja. Rješenje je svakako jednolika raspodjela bogatstva! No Pavao nikad ne poziva bogate članove zajednice da nahrane siromašne i razdaju im svoju imovinu. On nije revolucionarni aktivist ili idealist koji vjeruje kako se razlike u svijetu mogu nadići s malo društvenog truda. Njegovo rješenje je sporije, no učinkovitije. Možemo se složiti sa Schrageom da iz perspektive Poslanice Rimljanima (i po mišljenju Pavla) crkva na zemlji nikad nije potpuni predstavnik Krista na način kako to vidi docetizam: 'So gewiß die Kriche den gekreuzigten Herrn irdisch repräsentiert und Christus und sein Leib nicht auseinanderzureißen sind, so wenig fallen beide einfach zusammen' (Schrage, Abbild 1980, 218). Crkva jednostavno još uvijek nije tu. Korinćani moraju naučiti prepoznati tijelo prihvaćajući i surađujući s onima koji su drugačiji, iskazujući odgovarajuće poštovanje za Božje djelo u njima, a da ne nameću svoje ljudske standarde. Što se to više događa, bit će vidljiv veći društveni napredak. Stoga, "Ako je netko gladan, neka jede kod kuće," predstavlja dobar savjet. Okupljanje u crkvi nije dobra prilika za pokazivanje pojedinaca i njihovog bogatstva, već je to mjesto gdje kršćani doživljavaju jednakost u Kristu i ispituju svoje motive i djela uspoređujući se s njime. Društvena pravda prirodno proizlazi iz jedinstva, iako isprva samo povremeno i samo unutar crkve. Unutarnje iskustvo promjene u području vjere i osobnih uvjerenja obično dovodi do promjene. Izvanjska pojavnost rijetko.

Kao zaključak možemo reći da Pavao poistovjećuje Crkvu s idejom Kristovog tijela koje živi u svijetu sa zadatkom da objavljuje Krista. Izvršenje ovog zadatka biva ugroženo privatnim projektima, posebice zamislima bogatih i utjecajnih koji pokazuju da su odvojeni od siromašnih, a koje je međutim Bog postavio pored njih. Takva crkva je 'slaba, bolesna i umiruća'. Pavlov savjet za poboljšanje stanja nije radikalni aktivizam za postizanje društvene pravde, već duhovna transformacija koja prepoznaje Božje djelovanje u svakom bratu i sestri.

Analiza studije slučaja¹

Sažetak

Tijekom rata i u razdoblju koje je uslijedilo 1990-ih, regija bivše Jugoslavije suočila se s dva trenda: sve veći prelazak vjernika u protestantske i evangeličke crkve, te priljev misionara i organizacija iz drugih zemalja. Strategija rada misionara sastojala se u podizanju novih crkava i u humanitarnom radu. Strani kršćani i organizacije optimistično su očekivali da će se nove crkve razviti na sličan način kao što se to desilo u Latinskoj Americi i Africi. Tijekom tog vremena, Savez Baptističkih crkava u Hrvatskoj (Croatian Baptist Union – BU) nastojao je u svih 20 hrvatskih županija njegovati evanđeoski pristup. Tony i Donna, američki misionari pri organizaciji “Pioneers” su 1998. godine završili dvije godine tečaja jezika u Zagrebu u Hrvatskoj. Ponudili su BU priliku za suradnju. Prema mišljenju tadašnjeg poglavara Željka, BU je tada bio atipična misionarska organizacija. Nakon što su samostalno istraživali, te iz poštovanja prema BU, Tony i Donna odlučili su se preseliti u Slavonski Brod i početi svoj rad na podizanju crkve. Slavonski Brod bio je u to vrijeme najveći grad u Hrvatskoj bez evangeličke crkve.

Darko i Gorana koji su u to vrijeme studirali na Evanđeoskom teološkom fakultetu, upućeni su iste godine od strane BU da pomažu misionarima u Slavonskom Brodu tijekom ljeta i svaki drugi vikend tijekom godine. Nakon što su završili studij, Tony i Donna pozvali su ih u Slavonski Brod kao partnere, da u potpunosti sudjeluju u procesu uspostavljanja crkve. Dvije obitelji blisko su surađivale sve dok Tony i Donna nakon svoje odsutnosti 2006. nisu odlučili napustiti Hrvatsku. Tijekom svoje službe, Tony i Donna primali su financijsku podršku od “Pioneers”. U prvo vrijeme, BU je podmirivao troškove zdravstvenog i mirovinskog osiguranja za Darka i Goranu, a nakon što su započeli s punovremenom službom, Tony je odredio visinu njihovih mjesečnih primanja. Nakon što su Tony i Donna napustili Hrvatsku, crkva je nastavila primati financijsku pomoć. Zapravo, radilo se o tome da je Tony postao pastor u jednoj američkoj crkvi i prikupljao je sredstva za kupovinu crkvene zgrade u Slavonskom Brodu. Danas ta crkva ima 20-30 redovnih polaznika (srednje velika crkva u Hrvatskoj). BU i nadalje podmiruje troškove zdravstvenog i mirovinskog osiguranja za Darka i Goranu, dok su njihova mjesečna primanja osigurana kroz “Pioneers”, iako formalno nisu njihovi zaposlenici. Oni još uvijek predstavljaju “Pioneers” misionare u Slavonskom Brodu. Održavaju odnose s američkim crkvama koje im pružaju financijsku po-

1 U studiji slučaja koriste se samo osobna imena.

držku na način da ugošćuju misionarske radne grupe koje na kratki rok dolaze iz Amerike, pišu molitve i izvještaje o svom radu.

I domaći i strani misionari smatraju ovo partnerstvo veoma uspješnim, dok se rezultati napora na podizanju novih crkava smatraju srednje uspješnima, u skladu s određenjima uspješnosti od strane pojedinaca. Istraživanje ove studije slučaja u kontekstu prethodne biblijske egzegeze iznijet će u prvi plan nekoliko pitanja za dublju misiološkijsku diskusiju. Kao prvo, razmotrit će se faktori koji pridonose uspješnosti međuljudskih odnosa, s posebnom pažnjom usmjerenom na pojam "organskih timova". Kao drugo, razmotrit će se ekonomski faktori, posebice u svjetlu razlike između prihoda koje primaju strani i domaći djelatnici, kao i otvoreno pitanje "ekonomske neovisnosti". Kao treće, u okviru ovog zasebnog slučaja analizirat će se funkcija moći i ispitati na koji način se to odnosi na misiju i na Crkvu.

Snaga organskih timova

Sudjelovanje u radu transkulturalnih timova uvijek je izazovno zbog različitih i moguće sukobljenih kulturnih vrijednosti koje se izražavaju kroz jezik i ponašanje. Različite kulturne vrijednosti dovode do različitog razumijevanja prakse služenja, uspješnosti, vodstva, djelotvornosti, financijske i svake druge odgovornosti, da nabrojimo samo neke od najznačajnijih. Neuspjeh u odnosima često se dešava kada pojedinci nisu svjesni svog etnocentrizma ili svoje tendencije da prosuđuju i tumače postupke drugih prema vlastitim kulturnim odrednicama. Sve se još pogoršava kada jedna ili obje kulture imaju negativna iskustva iz prošlosti. U svojoj knjizi *Cross Cultural Partnerships* (Transkulturalna partnerstva), Mary Lederleitner primjećuje da ovi faktori pridonose tome na koji način će misionari i domaći djelatnici tumačiti postupke jedni drugih, vrednujući ih u skladu s već postojećim uvjerenjima, što je obično poznato kao "negativna teorija atribucije" (2010, 71). S jedne strane, Lederleitner primjećuje da kada "strana" grupa postupa na način protivan predrasudama, da "domaća" grupa to tumači samo kao "iznimku", što je lakše od suočavanja sa svojim predrasudama i otvaranja za nove mogućnosti gradnje odnosa (2010, 74,75). S druge strane, Sherwood Lingenfelter prepoznaje mogućnost da strani misionari "iskrive poimanje raznolikosti koja proizlazi iz Božje kreativnosti" kad o Božjem djelovanju razmišljaju samo na do tada za njih uobičajene načine (2008, 58,64).

To naglašava mogućnosti oblikovanja "organskih timova". Organski oblikovani timovi definiraju se kao timovi koji razvijaju prirodne odnose i dijele zajedničku viziju. Razvoj tima može se prepoznati kao polako, no stalno rastuća i produbljujuća spirala povjerenja, zajedničke vizije i prijateljstva. Da bi se to desilo, treba povesti računa o svijesti o suprotstavljenim kulturnim vrijednostima, združenoj s

poniznim prihvaćanjem nečije tendencije k etnocentrizmu, te spremnošću da se stare priče i načini pretvore u neki novi put razvoja odnosa.

Jedna od mnogih suprotstavljenih kulturnih vrijednosti jest individualizam vs. kolektivizam. Lederleitner u ovom kontekstu navodi istraživanje Davida Maranza, istraživanje individualističkih svjetonazora u svrhu prikaza karakteristika i sustava odgovornosti kada kolidiraju s kulturama koje imaju izraženiji senzibilitet kolektivizma. Maranz tvrdi da su najvažnija ekonomska pitanja u individualističkim kulturama vezana uz stjecanje bogatstva, što pretpostavlja postojanje infrastrukture samouvjerenosti koju mnoge kulture nisu iskusile: “novac i bogatstvo, a ne odnosi čine temelj osobne sigurnosti” (2010, 37,38).

U Jugoistočnoj Europi vidljivi su mnogi rezultati i implikacije takvog svjetonazora. Primjerice, američki sirovi individualizam, koji je visoko cijenjen i prihvaćen u američkom kontekstu, može biti prepreka u zemljama poput Hrvatske, Bosne i Srbije gdje problemi i rješenja, pomoć i podrška, društvena, obrazovna i politička pitanja često imaju odgovore u sferi društvenih odnosa i međuljudskih kontakata. Dok Amerikanci visoko vrednuju samostalno “traženje i oblikovanje rješenja” i osjećaju kako ne žele punu odgovornost staviti na domaće vjernike, domaći djelatnici se pak mogu osjećati povrijeđeni i zbunjeni jer ih njihovi tzv. “partneri” ne uključuju i ne traže pomoć od njih.

Ovakav sukob može izazvati dojam da strani misionari dolaze s već unaprijed oblikovanim vizijama i planovima, te da domaće djelatnike koriste samo za ostvarenje svojih strategija. To može također dovesti i do manje vidljivih no možda štetnijih učinaka disfunkcionalnih ciklusa međuljudskih odnosa. Pretpostavke domaćih djelatnika utemeljene na prethodnim iskustvima i sjećanjima o planovima misionara bivaju dodatno potaknuta individualizmom misionara i nerazumijevanjem važnosti dugoročnih odnosa u ovom kontekstu. Stoga se domaći djelatnici osjećaju iskorišteni i sami vrlo brzo nauče “igrati igru” na način da ispune svoje vizije, dok zapadnim misionarima ostaje samo neugodan osjećaj da vrijede onoliko koliko sredstava pridonese.

U ovom pojedinačnom slučaju, “Pioneers” postavlja izazov uobičajenom načinu suradnje tražeći od BU da im ukažu na svoje potrebe. To neočekivano utire put koji je sasvim drugačiji od uobičajenih odnosa između misionara i domaćih kršćanskih djelatnika. Nadalje, BU preporučuje i blagoslivlja da Darko i Gorana postanu dio tima. No u ovom slučaju odmah se dešava poštovanje i svojevrсна “kemija” između članova dvije obitelji.

Možda najvažniji faktor koji je pridonio stvaranju ovog organskog tima je međutim Tonyjeva teška prva godina rada u Slavonskom Brodu, koju on često naziva “najmračnije razdoblje mog kršćanskog života” (Intervju, 2014). Opisao je nekoliko mjeseci depresije i usamljenosti. Sve o čemu je tada mogao razmišljati je povratak u Ameriku. “Pioneers” obično ne šalju obitelj ili pojedinca bez prat-

nje, no u ovom slučaju napravljena je iznimka. Ove izuzetno složene i neugodne okolnosti dovele su do toga da je Tony bio slab i ovisan o Darkovoj naklonosti i pomoći. Zapravo, moglo bi se reći da je ova ovisnost možda uvjetovala individualistički pristup prihvaćanja i učenja o hrvatskoj kulturi. Primjerice, u slučaju kada su se Tony i Darko trebali suprotstaviti nekom članu crkve, Darko je blago ispravio Tonyjev izvorno grubi plan da predstavi problem tom članu crkve odmah po dolasku u njegov dom. Darko je inzistirao na tome da se najprije neko vrijeme provede u neobaveznom ćaskanju. Tony je čekao na Darkov znak i tek onda prešao na stvar.

Osim toga, teološka razlika bila je od drugorazrednog značaja u tom odnosu. Željko je istaknuo da se teologija ne može odvojiti od karaktera. Obje strane bile su voljne učiti i popustiti drugome. Iako su se njihovi stavovi razlikovali u nekim elementima, kao što su primjerice uloga žene u vodstvu i izvođenje Gospodnje večere, Tony je želio da Darko ugodi teološki ton u njihovoj zajednici, tako da on ne nameće svoj način. S druge strane, kada je Darko posjetio Ameriku, bolje je razumio kulturne razlike i naučio je poštivati žrtve i borbe Amerikanaca. "Njihov misionarski dolazak i boravak nije uzimao olako ... kao ni sve ono čega su se morali odreći" (Intervju, 2013).

Željko, Darko i Tony uvelike su doprinijeli svojim karakterima, razumnošću, željom za učenjem, željom da prevladaju kulturne razlike, iskustvom i spremnošću, osobnim poslanjem i usmjerenošću na Božji plan djelovanja. Kroz ovu analizu, izdvojilo se nekoliko važnih faktora: prethodni odnosi između "Pioneers" i BU, okolnost Tonijeve usamljenosti koja je možda dovela do dubljeg odnosa međusobne ovisnosti, te zajednička želja za učenjem i razumijevanjem paradigme drugoga.

Ekonomska jednakost, paternalizam ili ovisnost – ima li neki drugi put?

Globalne ekonomske nejednakosti ne pokazuju znak jenjavanja. Iako se misionarstvo danas razumije kao "od svuda, bilo kome", to često nije slučaj s financijama. Hwa Yung tvrdi da američka crkva još uvijek predstavlja najveći izvor financiranja misionara, citirajući da od 80% ukupnog iznosa sredstava dolazi iz "3rd Lausanne Congress" u Cape Townu (2011, 44). Borthwick primjećuje da iako kršćani s južne polutke čine 70% svih kršćana, pridonose samo oko 17% ukupnih sredstava (2012, 154). Debate o problemima zapadnog financiranja često se polariziraju. Lederleitner prepoznaje dvije suprotstavljene strane: John Rowell, koji predstavlja gledište istočnoeuropskog konteksta tvrdi da zapadnjaci često koriste svoje definicije "oblikovanja nezdrave ovisnosti" iz svojih sebičnih razloga (Rowell, 2006, 3). S druge strane, Glenn Schwartz, nastupajući iz afričkog konteksta, tvrdi da ekonomska partnerstva doprinose nezdravim ovisničkim odnosima uzrokujući štetu i zarobljavajući ljude osjećajem bespomoćnosti (Lederleitner,

2010, 87-89). Lederleitner na oba argumenta odgovara "da" inzistirajući na tome da se ne radi o diskusiji tipa 'ili-ili', već da rješenje ovisi o specifičnim kontekstualnim odrednicama. Iz njezine perspektive, "strah od ovisnosti" može zapravo prikriti nečije oklijevanje da stupi u dugotrajni odnos uzajamne odgovornosti, što je uzrokovano kulturom individualizma, brzinom življenja i utjecajem masovnih medija (2010, 88-92).

Ozbiljan problem nastaje kada postavljeni obrasci određuju da su novac i druga sredstva osnovni razlog za stvaranje i raspadanje partnerstava. Željko je ukazao na ovaj gorući problem rekavši "Novac je suvremeno božanstvo i sve ovisi o novcu ... tko ima novac ima moć. Ponekad naši planovi ovise samo o novcu" (Intervju, 2014). Ako su sredstva najvažnija vrijednost transkulturalnih odnosa, prevladava implicitni i eksplicitni paternalizam koji dehumanizira kako misionare, čije se vrijednosti procjenjuju samo kroz prizmu sredstava s kojima raspolažu, tako i domaće djelatnike koji počinju drugačije surađivati s misionarima. Paternalizam potiče "kulturu šutnje" koja nas, tvrdi Lederleitner, gura u naše slabosti i ograničenja (2010, 128, 129). Priče o odnosima nastavljaju se bez obzira na to je li kultura sposobna artikulirati istinske osjećaje i iskustva.

U ovom slučaju, Lederleitner naglašava važnost konteksta i dijaloga. Dijalog koji će jasno ukazati na nezdrave ovisničke odnose treba okupljati kako misionare, tako i domaće djelatnike. Svi oni zapravo ovise o financijskoj potpori koja dolazi iz zemalja Zapada. Tko onda treba odlučivati o tome što je nezdravo? Ako se rasprava dešava samo u zatvorenim kulturnim enklavama, oni koji osiguravaju sredstva odlučuju o tome što je "nezdravo" i temeljem svog razumijevanja donose odluke o budućem postupanju. To može dovesti do onoga što Bonk i Rowell nazivaju misionarskim "dvostrukim standardom", pri čemu stranci mogu racionalno donositi neke financijske odluke, no istovremeno su sumnjičavi ako domaći djelatnici pokušavaju zadobiti iste privilegije za sebe (Bonk, 2011, 62; Rowell, 2006, 20). S druge strane, domaći djelatnici mogu biti duboko sumnjičavi prema životnom standardu misionara, pretpostavljajući da su oni možda došli u Jugoistočnu Europu samo zbog toga da bi uživali bolji standard i lakši način života, te da u svemu tome nema pravog žrtvovanja.²

U odabranoj studiji slučaja mogu se prepoznati kako pozitivna, tako i negativna uloga financijskih elemenata suradnje. Međutim, izgleda da općenito uzevši novac nije imao negativnu ulogu u razumijevanju i dinamici odnosa. Na početku je BU specifično tražio partnerstvo sa zapadnom organizacijom stoga što su mislili da ne mogu samostalno financirati proces podizanja novih crkava. "Pioneers" su bili otvoreni prilagoditi se svojim načinom rada. Nakon što su im u

2 Ova općenita izjava temelji se na nekoliko razgovora obavljenih tijekom 2011-2014. pri čemu su sugovornici izražavali iste ili slične osjećaje i doživljaje.

BU pojasnili ekonomske poteškoće, pristali su produžiti uobičajeno trogodišnje razdoblje u kojem obično očekuju da crkva postane financijski neovisna.

Tony je odlučivao o Darkovim prihodima temeljem saznanja o sličnim iskustvima tima koji je u Bosni plaćao svojim lokalnim djelatnicima. Obje su se strane složile kako se radi o iznosu s kojim se može živjeti u Hrvatskoj, iako su Darko i Gorana pokušavali prikupiti svoja primanja iz dva izvora. Kad je u jednom trenutku Gorana započela s obavljanjem drugog posla, "Pioneers" su bili zabrinuti da će to omesti Darka u obavljanju njegovih pastorskih dužnosti, zbog potrebe da se brine za djecu dok je Gorana na poslu. No promijenili su mišljenje kada su im u BU pojasnili kulturne ekonomske okolnosti, te su ispregovarali kompromisno rješenje. Unatoč razlikama između Tonyja i Darka u životnom standardu i osobnim primanjima, obojica su izjavila da to nije bilo otvoreno pitanje među njima, iako je Tony spomenuo jedan incident prilikom kojeg je shvatio da Darko treba biti pažljiviji sa svojim sredstvima. Zbog dinamike u regiji, iznenađuje zapravo da razlika u prihodima nije dovela do osjećaja s jedne strane korištenja većih sredstava pri uspostavljanju kontrole, utjecaja ili podčinjenog položaja, ili s druge strane osjećaja ljubomore, pohlepe i neiskrenog odnosa. Možemo izdvojiti nekoliko faktora koji su tome pridonijeli, primjerice spremnost "Pioneersa" da posluša domaće vodstvo i prilagodljivost njihovog financijskog poslovanja, snaga odnosa i povjerenje između članova dviju obitelji, te predanost svih sudionika jedinstvenoj misiji i viziji.

Može li se u ovom slučaju smatrati da je crkva djelovala u okolnostima nezdrave ovisnosti pošto su i Darko i crkva trebali u doglednoj budućnosti ovisiti o zapadnim sredstvima? Darko vjeruje da je "najzdraviji način" za crkvu taj da se izdržava samostalno, no priznao je da su oni bili još daleko od tog cilja. Iz Tonyjeve perspektive raspolagali su "Božjim novcem", a ne zapadnim ili nezapadnim sredstvima. Možda su oba gledišta Darka i Tonyja omogućavala zdrav balans. Tek kada je postalo donekle passé raspravljati o razlikama u "kontekstualnoj teologiji", umjesto da se ustvrdi kako je "teologija kontekstualna", promjena koja onemogućava zapadnoj teologiji da bude apsolutni sudac dok sve druge teologije bivaju prosuđivane, omogućila je postavljanje analognog pitanja o ekonomiji. Ako je Božje djelovanje usmjereno od svakoga prema svuda, to isto vrijedi i za Božji novac. Bez obzira na nečiji ekonomski status, važno je poticati vjerovanje da svatko ima nešto za dati.

Zaključimo da pitanje sredstava treba biti postavljeno u širi kontekst Božjeg djelovanja, tako da se može reći da rečena sredstva pripadaju globalnoj Crkvi. Ako je tako, potrebno je jasno razdvojiti novac, sredstva i Božje ljude. Sredstva ne mogu određivati ljudsku vrijednost, jer to nanosi štetu identitetu osobe i funkcioniranju Kristovog tijela. Na isti način, utjecaj se ne može određivati prema novcu i sredstvima, jer to nanosi štetu Božjoj zajednici i postavlja prepreku između misionara i domaćeg vjernika.

Potreba za istinskom snagom misijskog djelovanja

U svojoj posljednjoj knjizi *Playing God: Redeeming the Use of Power* (Igrajući se Boga: Otkupljenje korištenja moći) Andy Crouch tvrdi da je moć dar namijenjen za ljudski napredak (2013, 13). Uzajamno iskazivanje istinske moći je razmjena s pozitivnim zbrojem. Zajednička moć otvara višestruke mogućnosti umjesto da ih smanjuje (2013, 19,41). Ova je tvrdnja biblijski utemeljena. Autor tvrdi da to proizlazi iz djela stvaranja trojedinog Boga u Knjizi postanka i uvođenja onih koji su stvoreni na sliku Božju te namijenjeni da djeluju u toj kreativnoj sili koja zapravo predstavlja "najdublji" oblik moći (2013, 35,54).

Crouch napominje kako su nerazumijevanje i zloupotreba moći neposredno povezani s nepravdom i idolatrijom (2013, 54). Kada obje strane usvoje idolatrijsko određenje moći javlja se tendencija da onaj s novcem "preuzme ulogu Boga" u životima svoje braće i sestara, dok onaj najsiromašniji "igra igru" kako bi zadobio pristup moći. Zapravo, sama ideja partnerstva može postati predmetom idolatrije ako je oblikovana po modelu kapitalističke transakcije, umjesto po modelu sudjelovanja u mističnom Kristovom tijelu. Željko odbacuje cjelokupnu ideju ravnopravnog partnerstva kao mit: "Ne postoji način da partnerstvo bude ravnopravno. Nije samo riječ o moći ... već o različitom pristupu, različitoj kulturi, različitim polazištima. Ovisi o tome kako mjerimo ravnopravnost. Je li ravnopravnost u novcu ili u razmjeni ideja, ili kako ćemo kvantificirati ulaganje? Ako smo određeni novcem, nikad nećemo biti ravnopravni jer oni koji daju novac ulažu više od onih koji primaju. Ako govorimo o vremenu ... tko će izmjeriti količinu uloženog vremena?" (Intervju, 2014).

Tendencija prihvaćanja idolatrijskih određenja moći vidljiva je u uvažavanju statusa misionarske službe. Zašto se tako često dešava da kada netko postane poznat po svojoj službi, postane također nedostupan i nedodirljiv za svaku kritiku ili javnu istinu upućenu od strane njegove braće i sestara iz druge kulture? Na neki način to je povezano s "kulturom šutnje" i paternalizmom koji se prethodno spominju. Ako su sredstva najveća vrijednost misijskog djelovanja, tko ima najviše sredstava, ima najveću moć, što određuje parametre odnosa.

Kako bi ovim problemima hrabro pristupio, Crouch predlaže metodu "mapiranja moći" koja je vrlo dobro primjenjiva u kontekstu Jugoistočne Europe (2013, 124,125). Kako onaj koji daje i onaj koji prima razumiju moć u svojim kulturama i teologijama? Koje su mogućnosti njihovih osobnosti i kultura da upadnu u idolatrijsko poimanje moći? Ovo zajedničko mapiranje pretpostavlja da vjerujemo kako su naši identiteti sigurni i jednako vrijedni u Kristovom tijelu, no to je također i veliki čin vjere jer ne možemo uvijek prepoznati djelotvornost svoje moći i razumjeti njezin učinak na druge (Crouch, 2013, 125). U ovom smislu, organski tim je "gradnja moći kroz gradnju odnosa" umjesto da pretpostavlja korištenje odnosa za iskazivanje moći (Linthicum, 2003, 131).

Kao što navodi tekst Prve poslanice Korinćanima, sve se odnosi na Krista koji iskazuje djelo istinske moći predajući sebe samoga i odustajući od svog statusa, otkrivajući tako svoju slavu. Crouch tvrdi da "ljubav preobražava moć ... a moć preobražena ljubavlju je sila koja je stvara i spašava svijet" (2013, 45). Ako istinska moć proizlazi iz naših odnosa dok se zajedno predajemo jedni drugima, a snaga se povećava kada se koristi za stvaranje i služenje, to omogućuje duboku nadu da će se nastojanja aktivno usmjeriti na globalnu misiju Crkve.

Implikacije

Simbolična početna točka u kojoj crkva sudjeluje u izvršenju Božjeg plana jest euharistija: sjećanje, štovanje, proročka slika svih kultura koje zajedno slave na eshatološkoj gozbi pod kraljevskim vodstvom Isusa. Kristovo tijelo treba poznavati prije no što se poduzima bilo kakvo djelovanje, jer jedino tako možemo iskusiti jednakost kao realnost i ispitati svoje motive. "Poznavanje tijela" znači da se svako treba potruditi razumjeti svoje etnocentrizme, vrijednosti drugih kultura, povijesni teret i sjećanja koja svi nosimo. Obje strane trebaju odbaciti "kulturu šutnje" i otvoreno priznati načine ponašanja koji dovode do negativnih odnosa. Organizacije koje šalju misionare nisu religijske multinacionalne korporacije s ciljem da ojačaju svoje nacionalne interese. Ne postavljaju se u ulogu učitelja i voditelja dok im teološki obrazovani domaći djelatnici služe tek kao prevoditelji. Ne koriste svoja sredstva u svrhu idolatrijskog iskazivanja svoje snage i moći. No zemlje koje primaju misionare također imaju dužnost poznavati tijelo. Organizacije koje šalju misionare nisu bankomati i poslovni subjekti koji unapređuju svoje poslovanje. Njihovi projekti ne trebaju biti prihvaćeni samo zato što donose novac, čak i onda kada domaći djelatnici čine po svom kad donatori ne gledaju. Misionari mogu doći nesvjesni činjenice da stupaju u područje gdje se nešto već prije desilo i mogu činiti iste greške koje samo potiču negativni stav domaćih ljudi. Njihova je odgovornost da istraže što se desilo u prošlosti i razumiju što se dešava u sadašnjosti. Domaći djelatnici mogu se na određeni način ponašati prema strancima pretpostavljajući da su "oni jednostavno takvi". No na njima je odgovornost da prepoznaju pojedine teškoće, žrtve i pogreške s kojima se stranac suočava. Bez želje da se preuzme odgovornost i obaveza, obje strane propuštaju priliku da se međusobno upoznaju i uđu u organski odnos Kristovog tijela.

Jezična barijera jedan je od važnih izazova u ovom kontekstu. Borthwick primjećuje da se iza riječi "partnerstvo" krije mnogo značenja: od situacije kada jedni šalju novac, a drugi im odgovaraju slikama i izvještajima, do dugotrajnog odnosa koji podrazumijeva i kratkotrajne grupne posjete (2012, 149). Jedna od važnih okosnica, tvdi Lederleitner, jest činjenica da individualističke kulture "imaju ten-

denciju korištenja zbunjujuće nomenklature, primjerice oblikuju 'partnerstva' sa 'sestrinskim crkvama'" (2010, 40). Obitelj i partnerstvo su dva zaista različita koncepta s različitim dugoročnim implikacijama. Čak i kad nema znakova nadolazeće promjene, domaći kršćani se boje ući u dublje emocionalne odnose s partnerom koji bi mogao otići za dva tjedna ili za dvije godine. Zapravo uvijek trebamo koristiti izraz "partnerstvo" i sve njegove konotacije na način da ga poistovjećujemo sa slikom tijela kao živog organizma koji se stalno mijenja, prilagođava i ovisi o svim svojim dijelovima. Kao što tvrdi Paul Borthwick, međuovisnost i reciprocitet ključni su za autentične odnose. Svi trebaju moći vidjeti što je to onaj drugi spreman unijeti u odnos, kako bi gradili prijateljstvo, a ne samo zadovoljavali puki utilitarni "interes" (2012, 130-135). Drugim riječima, slika tijela kao živog organizma implicira da ugrožavanje odnosa može značiti prijetnju gubitka vitalnog dijela koji je od ključnog značaja za funkcioniranje cijelog tijela.

Sljedeća moguća implikacija je da misionari ne smiju pokazivati svoje bogatstvo i društveni status koji nije primjeren u domaćoj kulturi. Misionari se trebaju suočiti sa svojim vlastitim pretpostavkama o povezanosti između statusa, moći i sredstava. To može biti moguće samo putem slušanja braće i sestara u zemlji domaćinu. Iako je vrlo teško smanjiti životni standard i udobnost kako bi mogli živjeti i služiti negdje drugdje, takva su ograničenja prepreka za ostvarenje misija i razvoj autentičnih odnosa. Ponekad se u tom kontekstu desi preobraćenje, no ne preobraćenje na Krista već preobraćenje na životni standard misionara. Kada misionari odu, takvi obraćenici nestanu i poslije nekog vremena učinci se više ne mogu prepoznati.

Međutim tekst navodi na još jednu moguću implikaciju Pavlovog rješenja problema u Korintu. On ovdje ne daje upute da oni koji imaju više trebaju dijeliti s onima koji nemaju (takve upute nalazimo u Mt 5-7 u Isusovoj propovijedi na gori, no ne razmišljajmo sada o tome). Bogati Korinćani dobivaju upute da jedu kod kuće, a u crkvu da dođu samo na ritualno uzimanje kruha i vina među jednakima. U kontekstu nejednakog bogatstva, organizacije koje šalju misionare nisu pozvane da dijele jednako. Misionari mogu 'jesti kod kuće', no kada napuste zemlju svog podrijetla pozvani su da prepoznaju tijelo bez pokazivanja bogatstva i patroniziranja. Ako netko ne može živjeti po standardima zemlje domaćina, je li uopće u mogućnosti služiti na način poštivanja Kristovog modela predavanja samoga sebe drugima?

Možda nismo u cijelosti obuhvatili Kristovu definiciju moći i mogućnosti misionarskog služenja. Ako je istinska snaga u predavanju sebe, a predavanje sebe samoga podrazumijeva više moći i kreativnih mogućnosti što je sve međusobno povezano, na neki mističan način bivajući dio Kristova tijela, misija nije samo ono nešto što proizvedemo. Evanđelje se treba propovijedati, realnost kraljevstva se treba živjeti, ljudski napredak očekivati. No sve je to također međusobno i višestruko povezano. Kada Bog biva slavljen u susretu naših kultura, otkriva se veća kreativnost i snaga kraljevstva. Ako misija proizlazi iz trojedinog bića čiji su dije-

lovi međusobno u skladnom odnosu, kako onda možemo odijeliti naše sudjelovanje u Božjoj misiji od naših odnosa s ljudima okupljenim oko euharistije? Kako naš kulturni mozaik, kroz kojeg smo posvećeni Kristu i jedni drugima, odražava Božju istinu i njegovu slavu? Riječima Andrewa Wallsa, globalna Crkva je "kulturalno različitija no što je ikad bila, a kao takva potencijalno bliža liku Krista koji okuplja cijelo čovječanstvo" (2002, 6). Ako je misija u određenom kontekstu bolesna, umiruća i neplodna kao korinška crkva, možda je najbolje početi ozbiljno "poznavati tijelo" u čemu Pavao prepoznaje način dostojan Krista.

Literatura

- Barrett, C.K. 1968. *The First Epistle to the Corinthians*. Peabody: Hendrickson.
- Bonk, Jonathan J. 2011. *Missions and Money, Revised and Expanded*. Maryknoll, New York: Orbis.
- Borthwick, Paul, and Femi B. Adeleye, 2012. *Western Christians in Global Mission: What's the Role of the North American Church?* Downers Grove, IL: Intervarsity Press.
- Cerfaux, Lucien, 1959. *The Church in the Theology of St. Paul*. Freiburg: Herder.
- Collins, Raymond F. 1999. *First Corinthians*. Collegeville: The Liturgical Press.
- Crouch, Andy. 2013. *Playing God: Redeeming the Gift of Power*. Downers Grove, Illinois, IVP Books.
- Darko i Gorana, Intervju s autorima, 18. prosinca 2013.
- Fee, Gordon D. 1987. *The First Epistle to the Corinthians*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- Hwa Yung. 2011. "A Fresh Call for U.S. Missionaries." *Christianity Today* 55 (11).
- Küng, Hans, 1967. *The Church*. New York: Sheed and Ward.
- Lederleitner, Mary T., and Duane Elmer. 2010. *Cross-Cultural Partnerships: Navigating the Complexities of Money and Mission*. Downers Grove, Illinois, IVP Books.
- Lingenfelter, Sherwood G. 2008. *Leading Cross-Culturally: Covenant Relationships for Effective Christian Leadership*. Grand Rapids, MI: Baker Academic.
- Linthicum, Robert. 2003. *Transforming Power*. Downers Grove, IL: Intervarsity Press.
- Moffat, James. 1949. *The First Epistle of Paul to the Corinthians*. New York and London: Harper, 1949.
- Peterlin, Davor. 1995. 'The Wrong Missionary' in *Mission Studies* XII-2-24, 164-174.
- Rowell, John. 2006. *To Give or not to Give*. Tyrone, Georgia: Authentic Books.

- Schrage, Wolfgang, 'Ist die Kirche das "Abbild seines Todes": zu Röm 6,5.' In Dieter Lührmann and Georg Strecker eds. *Kirche: Festschrift für Günther Bornkamm zum 75. Geburtstag*. Tübingen: Mohr/Siebeck, 1980, 205-220.
- Schrage, Wolfgang, 1991. *Der Erste Brief an die Korinther*. EKK. Zürich: Benzinger.
- Tony i Donna, Intervju s autorima, 7. i 17. siječnja 2014.
- Van Dusen, Henry P., 1948. *World Christianity: Yesterday, Today, Tomorrow*. London: SCM.
- Walls, Andrew, "Demographics, Power and the Gospel in the Twenty-First Century" (lecture, SIL International Conference and WBTI Convention, Waxhaw, N.C., June 6, 2002).
- Walls, Andrew. 2002. *The Cross-Cultural Process in Christian History*. Maryknoll, N.Y. Orbis.
- Željko, Intervju s autorima, Zagreb, Hrvatska, 27. siječnja 2013.

Ksenija Magda - Melody J. Wachsmuth

"Discerning the Body" in Cross-Cultural Relationships: A Critical Analysis of Missional Partnership in Southeastern Europe

Abstract

21st century mission, now recognized as being from "everywhere to anywhere," has increasingly focused on the concepts of mission partnerships and interdependence. However, all too often, mission partnerships in Southeastern Europe seem entrenched in narratives of dysfunctional relationships. Is the power and impact of the global Church as it participates in God's mission directly related to how we function together across the boundaries of ethnicity, tradition, and socio-economic status? If so, how can both national Christians and foreign missionaries step out of repeating negative relational patterns? In order to explore some of the foundational issues rooted in this question, this paper will first discuss a missiological reading of 1 Corinthians 11:17-34. Secondly, this paper will critically analyze a Croatian case study, which highlights a past successful partnership between nationals and Western missionaries, focusing on three pertinent concepts that emerge: organic teams, economic paradigms, and the foundation for true power in mission. Finally, in light of both Paul's directives and the issues raised in the case study, the paper will offer missiological implications for future cross-cultural relationships in Southeastern Europe.